

MOD 139 DANS TARİHİ I DERSİ

4.HAFTA DERS NOTLARI

Nutku, Özdemir. 1985. *Dünya Tiyatrosu Tarihi Cilt:1*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

DRAM SANATINDA İLKELER:

TAKLİT

EYLEM

TOPLUCA KATILIM

DRAM SANATINDA ÖGELER:

BÜYÜ

MASKE

DANS

İlkel insanın bu av oyunlarında tiyatronun üç temel ilkesini buluruz. *Taklit*, *Eylem* ve *Topluca Katılma*. Avcı, avını avlamak için önce bir hayvanın postuna bürünür ve hayvanın hareketlerini *taklit* ederek yakınına gider, avını öldürürdü. Sonra köyüne döner, nasıl avlandığını ötekilere anlatacak bir hareketler düzenine girerdi: bu *eylemdir*. Avcı ya da avcılar dans, ezgi ve hareketlerle oyunlarını sürdürürken ateşin çevresinde seyredenler bazen el çırparak, bazen doğrudan doğruya ortadaki oyuna girerek avın uğurlu olmasını sağlamak için dans ederlerdi: bu da *toplUCA katılmadır*. (Nutku, 1985: 18)

Maskenin kaynağı, tiyatrodan eskidir. Tiyatro sanatının başlangıcından önceki avcılık gösterilerine ve putperest ritüellere kadar gerilere gider maskenin kullanılışı. Çatal Höyük'te VII. Tabakada, aşağı yukarı İ.Ö. 6150 yılına ait olduğu sanılan bir tapınakta akbaba maskeleri takan din adamlarının duvar resimlerine rastlanmıştır. Maske, binlerce yıl öncesinden bugüne kadar gelen önemli bir araçtır tiyatrodan. Peki ama insanlar maskeyi neden takarlar? Genel olarak, iki nedeni var bunun: ilki, maske, tanıdığımız kişiyi yok eder ve onun insana özgü yüzünü ve ifadesini alarak yerine tanımadığımız, doğa üstü, insanla ilgili olmayan bir görünüş içine sokar. İkincisi, maske, oyuncunun yüzünü yeniler ve ona bir özellik verir. (Nutku, 1985: 18)

İlkel insanın maske yapma gereğini duyması biri *animism*, öbürü de *totemism* diye anılan inançlardan dolayıdır. Ayrıca, atalara tapınma eyleminde maskenin oldukça önemli bir yeri vardır. (Nutku, 1985: 19)

Oyunlu dansın yanı sıra, tek başına sessiz oyun türü de ortaya çıktı. Oyunlu dansın dinsel bir anlamı vardı. Oysa sessiz oyun günlük yaşamı konu olarak aldı. Oyunlu dans, efsaneleri ve dinsel inançlarla ilgili konuları işliyor, sözsüz oyun ise sevgiyi, komik sahneleri ve entrikaları konu ediyordu. (Nutku, 1985: 26)

Dans, oyun açısından olduğu kadar gölge oyunu açısından da önemli bir dönem olan İmparator Wu'nun tahtta bulunduğu süre (İ.Ö.140-86) içinde, saraya bağlı bir musiki bakanlığı kuruldu ve bu bakanlık tören musikisini, askeri ve ulusal musikiyi, okul musikisini denetleyen bölümlere ayrıldı. Bir söylentiye göre, İmparator Wu'nun, karısının ölümünden sonra derin bir üzüntüye kapıldığını gören, sarayda yaşayan ŞavVöng adlı bir oyuncu, imparatorun acısını azaltmak için bir perdenin arkasından ölen imparatoriçe gibi giydirerek geçirdiği kadının gölgesiyle imparatoru avutmaya çalışmıştı. Bundan da gölge oyunu doğmuştu. (Nutku,1985: 28)

Dionisos acı çekme ve ölümün, sevinç ve yaşam ikileminin tanrısıydı; onun içinde tragedya ve komedyanın yaratıcısıydı. (Nutku, 1985: 30)

KAYNAKÇA

Wenner-Gren Antropolojik Araştırma Vakfı (1981) Arizona, Oracle Konferans Merkezi'nde gerçekleşen tartışmanın 1 numaralı kasetinin transkripsiyonu, 20 Kasım.

Woodward, Ian (1985) **Bale**, Çev.: Tuğrul Göğüş, Sahne Yayınları, İzmir.

Kaynakça

And, Metin(1999) **Ritüelden Drama**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Beaumont, Cyril W. (1964) **Kısa Bale Tarihi**, Çev.: Özcan Başkan, Elif Yayınları, İstanbul.

Budak, Muzaffer (1993) **Opera ve Bale'de Diyalektik**, Troya Yayıncılık, İstanbul.

Deleon, Jak. (1986)**Bale Tarihi**, İmge Kitabevi, İstanbul.

Fischer, Ernst (1990) **Sanatın Gerekliliği**, İmge Kitabevi, İstanbul.

James, Wendy. 2013. **Törenselle Hayvan: Yeni Bir Antropoloji Denemesi**, Çev.: Sevda Çalışkan, İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Levi-Strauss, Claude (2012)**Modern Dünyanın Sorunları karşısında Antropoloji**, Çev.: Akın Terzi, Metis Yayınları, İstanbul.

Nutku, Özdemir (1985) **Dünya Tiyatrosu Tarihi Cilt:1**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Schechner, Richard (2015)**Ritüelin Geleceği**, Çev.: Zeynep Ertan, Dost Yayınları, Ankara.

Stein, Bonnie Sue (1986) "Butoh: 'Twenty Years Ago We Were Crazy, Dirty, and Mad'", **TDR, The Drama Review 30 (2): 107-26.**

Woodward, Ian (1985) **Bale**, Çev.: Tuğrul Göğüş, Sahne Yayınları, İzmir.